

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2020.10.7.
COM(2020) 620 final

ANNEX 2

MELLÉKLET

a következőhöz:

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

**Egyenlőségközpontú Unió:
a romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének előmozdítását célzó
uniós stratégiai keretrendszer**

{SWD(2020) 530 final}

A KÖZÖS MUTATÓK PORTFÓLIÓJA

A közös mutatók portfóliójának általános célkitűzése a haladásnak a romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének előmozdítását célzó uniós stratégiai keretrendszer célkitűzéseivel és célértékeivel viszonyított nyomon követése. Ezen általános célkitűzés elérése érdekében a tagállamoknak számos intézkedést kell végrehajtaniuk a prioritási területeken, melyek mindegyikéhez horizontális vagy ágazati egyedi célkitűzés társul.

Az említett célkitűzések elérése irányába tett haladás mérésére szolgáló közös mutatók portfólióját az EU Alapjogi Ügynöksége (FRA) által koordinált, a romák egyenlőségére, társadalmi befogadására és részvételére vonatkozó mutatókkal és beszámolóval foglalkozó munkacsoport keretében dolgozták ki. A munkacsoport tagjait 20 tagállam nemzeti roma kapcsolattartó pontjai, valamint a statisztikai hivatalok és az Európai Bizottság képviselői alkotják. Ezenkívül a portfóliót a 2030-ig tartó időszakra szóló, vonatkozó uniós kezdeményezésekben és a fenntartható fejlődési célokban (SDG) kidolgozott mutatókhoz és célokhoz is hozzáigazították. A teljes jelentés a következő linken érhető el: <https://fra.europa.eu/en/news/2020/roma-working-party-consultations-roma-inclusion-monitoring-framework>.

A közös mutatók portfóliója az ENSZ Emberi Jogok Főbiztosának Hivatala (OHCHR) által az emberi jogi normáknak való megfelelés értékeléséhez ajánlott struktúra-folyamat-eredménymutatók (S-P-O) modelljén alapul. Ez a modell az alábbiak értékelését teszi lehetővé:

- a) a meglévő jogi és szakpolitikai keretrendszerek (strukturális mutatók);
- b) a végrehajtásukra szolgáló egyedi beavatkozások (folyamatmutatók);
- c) a jogosultak által tapasztalt eredmények (eredménymutatók).

Strukturális mutatók: Az EU Alapjogi Chartájának (a romák esetében a romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének előmozdítását célzó uniós stratégiai keretrendszernek) való megfelelés érdekében bevezetett uniós és nemzeti jogi keretek és stratégiák.

Folyamatmutatók: A nemzeti romastratégiai keretek célkitűzéseinek és céljainak az említett jogi és szakpolitikai rendelkezések végrehajtása révén történő elérése érdekében bevezetett egyedi beavatkozások és fellépések (pl. programok, projektek, intézkedések).

Eredmények vagy eredménymutatók: A tényleges helyzet és a sajátos jellemzőkkel (ilyen például a romák esetében az etnikai származás) bíró személyek alapvető jogainak érvényesülésében bekövetkezett bármely változás. Ezek főleg szabványos, olyan adatokkal kitöltött mutatók, amelyeket az etnikai származás, a nem és az életkor különböző kategóriái alapján le lehet bontani. Azokban a tagállamokban, ahol ilyen adatok nem állnak rendelkezésre, helyettük társadalmi-gazdasági adatokat lehet használni. A mutatóknak összhangban kell lenniük az Európa 2020 vagy bármely 2020 utáni időszakra vonatkozó, szegénységre és társadalmi kirekesztésre vonatkozó mutatóval, valamint a szociális jogok európai pillérének célkitűzéseit megvalósító ágazati szakpolitikai területekkel, például az oktatással, az egészségüggyel vagy a foglalkoztatással.

CÉLKITŰZÉSEK, KIEMELT MUTATÓK, CÉLOK ÉS INTÉZKEDÉSEK

A nyomonkövetési keretrendszert kifejezetten a szakpolitikai célok terén elért előrehaladás nyomon követése érdekében alakították ki. A célok megjelennek a (fő és másodlagos) eredménymutatókban, és a célkitűzések azt a kívánt állapotot jeleníthetik meg, amelyet a tagállamok a romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének egyes területein szeretnének elérni 2030-ig. A keretrendszer a Bizottság minőségi jogalkotásra vonatkozó iránymutatásain¹, a romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének előmozdítását célzó uniós stratégiai keretrendszeren és a romák egyenlőségéről, társadalmi befogadásáról és részvételéről szóló tanácsi ajánlásra vonatkozó javaslaton alapul.

¹ Európai Bizottság (2017): [A minőségi jogalkotásra vonatkozó iránymutatások](#). [Bizottsági szolgálati munkadokumentum](#). Brüsszel, 2017. július 7.; SWD(2017) 350.

A legtöbb eredménymutató felmérésen alapul, de hivatalos adatokkal – például az infrastruktúrára, a lakóhelyi szegregációra stb. vonatkozó adatokkal – kell őket kiegészíteni.

Fő mutatók: Felméréseken alapuló mutatók, amelyek valamennyi olyan tagállam számára kötelezőek, ahol ilyen adatok rendelkezésre állnak, vagy a jövőben gyűjthetők. Az (etnikai származás alapján lebontott vagy helyettesítő) mennyiségi adatokkal nem rendelkező országoknak mérlegelniük kell a minőségi adatok gyűjtésének és a folyamatmutatók meghatározására szolgáló célkitűzések (lásd alább) megfogalmazásának lehetőségét.

Másodlagos eredménymutatók: Környezetmutatók, amelyeket a célkitűzés kiemelt mutatói egészítenek ki. A tagállamok eldönthetik, hogy kitöltik-e azokat vagy sem.

Különbség van a mutatók kitöltési kötelezettsége és a mutatókhoz való adatgyűjtés között. Például az oktatási szegregáció, a vezetékes vízhez való hozzáférés vagy a születési anyakönyvi kivonatok kérdése egyes országokban relevánsabbak, mint másokban. Ennek megfelelően néhány másodlagos mutató – például az egészségbiztosítási lefedettség – fő mutatóvá válhat, ha egy adott országban különösen releváns.

Folyamatmutatók: Jogi és gazdasági tények, intézkedéstípusok, a végrehajtó szereplők kapacitása, a roma közösségek és a civil szervezetek (CSO) iránti elkötelezettség kombinációja. A tagállamok tetszésük szerint választhatják ki stratégiai keretrendszerükön belül a mutatókat és a szakpolitikai beavatkozásokat.

1. táblázat: Az EU kiemelt célkitűzéseinek és a romák egyenlőségét, társadalmi befogadását és részvételét mérő uniós mutatók áttekintése

	<i>Horizontális célkitűzések</i>		<i>Kiemelt uniós mutatók</i>	<i>Vonatkozó fenntartható fejlődési cél</i>
1.	A cigányellenesség és a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem és megelőzés ²	1.	Azon személyek aránya, akik az elmúlt 12 hónapban úgy érezték, hogy a felméréssel lefedett bármely területen roma voltak miatt hátrányosan megkülönböztették őket	SDG 10.3.1. SDG 16.b.1.
		2.	A teljes népesség azon aránya, amely kényelmetlenül érzi magát, ha roma szomszédai vannak	
2.	A szegénység és a társadalmi kirekesztés csökkentése	3.	A szegénység kockázatának való kitettség aránya (a szociális transzferek utáni ekvivalens mediánjövedelem 60 %-a alatt)	SDG 1.2.1.
		3.1.	Szegénység kockázatának kitett 18 évesnél fiatalabb gyermekek	SDG 1.2.2.
		4.	Súlyos anyagi nélkülözéstől szenvedő (9-ből 4 tételt, pl. élelmiszer, barátok meghívása stb. nem engedhet meg magának) háztartásban élő személyek aránya*	SDG 1.
		4.1.	Súlyos anyagi nélkülözésben* élő 18 évesnél fiatalabb gyermekek	SDG 1.
3.	A részvétel szerepvállalás, együttműködés és bizalom építése révén történő előmozdítása	4.	Azon személyek aránya, akik az elmúlt 12 hónapban úgy érezték, hogy roma voltak miatt (bármely területen) hátrányosan megkülönböztették őket, és jelentették az utolsó hátrányos megkülönböztetési esetet	
		5.	Az aktív polgárságra és a részvételre vonatkozó, KIDOLGOZANDÓ mutatók	

² E horizontális célkitűzés operatív céljai közé tartozik a romákkal szembeni hátrányos megkülönböztetés, zaklatás, gyűlölet-bűncselekmények és gyűlöletbeszéd elleni küzdelem; a roma történelemmel, kultúrával, a romák elismerésével és a romákkal való megbékéléssel kapcsolatos tudatosság előmozdítása.

	Ágazati célkitűzések		Kiemelt uniós mutatók	Vonatkozó fenntartható fejlődési cél
4.	A színvonalas, inkluzív többségi oktatáshoz való ténylegesen egyenlő hozzáférés javítása	6.	Azon gyermekek aránya 3 éves kortól a tanköteles korig, akik koragyermekkorai nevelésben és gondozásban részesülnek	SDG 4.2.2.
		7.	20–24 év közötti, legalább felső középfokú végzettséggel rendelkező személyek aránya	SDG 4.3.
		8.	Azon 6–15 év közötti gyermekek aránya, akik olyan iskolába járnak, ahol a válaszadók szerint „szinte valamennyi osztálytárs roma” (csak a kiválasztott országok)	
5.	A fizetett és fenntartható foglalkoztatáshoz való ténylegesen egyenlő hozzáférés növelése	9.	Azon személyek aránya, akik fő gazdasági aktivitása saját bevallásuk szerint „fizetett munka” (ideértve a teljes munkaidős, részmunkaidős, eseti munkákat, az önfoglalkoztatást és az alkalmi munkát vagy az elmúlt négy hétben végzett munkát is), 20–64 év közöttiek	SDG 8.5.
		10.	Azon 15–29 év közötti fiatalok aránya***, akik jelenlegi fő gazdasági aktivitása „nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő” (NEET)	SDG 8.6.1.
		11.	Nemek közötti foglalkoztatási különbség: a nők és férfiak közötti különbség a fizetett munka arányát tekintve, 20–64 év közöttiek	SDG 8.5.
6.	A romák egészségének javítása és a színvonalas egészségügyi ellátáshoz és szociális szolgáltatásokhoz való tényleges, egyenlő hozzáférés javítása	12.	Különbség a születéskor várható élettartam tekintetében (általános népesség/romák)	
		13.	Azon személyek aránya, akik korlátozott hozzáféréssel rendelkeznek az egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz, KIDOLGOZANDÓ	
7.	A megfelelő deszegregált lakhatáshoz és alapvető szolgáltatásokhoz való tényleges, egyenlő hozzáférés növelése ³	14.	A lakhatási deprivációban élő személyek aránya (túl sötét, beázó tetejű/nedves falú, padlójú, fürdőkád/zuhanyozó, belső WC nélküli lakásban élők)	SDG 11.1.
		15.	Olyan háztartásban élő személyek aránya, amelyek nem rendelkeznek az Eurostat túlsúlyfoltokra vonatkozó meghatározásának megfelelő minimális szobaszámmal	
		16.	A lakáson belüli vezetékes vízzel nem rendelkező háztartásban élő személyek aránya (csak a kiválasztott országok)	SDG 6.1.1.

A FRA mutatók kitöltésére szolgáló adatok **nem, életkor, urbanizáció foka (DEGURBA) szerint bonthatók**

*A teljes népességre vonatkozó, fenntartható fejlődési célokkal kapcsolatos jelentéstétel során a jövőben ennek helyébe a szociális és anyagi nélkülözés (Eurostat [ilc_mdsd07]) valamint a gyerekekre vonatkozó megfelelő mutató fog lépni.

**Az FRA-felméréseken alapuló jelenlegi adatok csak a 16–29 éves korosztályt fedik le

HELYETTESÍTŐ MUTATÓK

Azokban az országokban, ahol az etnikai adatok gyűjtése nem lehetséges, például társadalmi-gazdasági adatokon alapuló helyettesítő adatokat lehet használni. Az adatgyűjtés szegregáltként azonosított vagy olyan települési és regionális egységekben végezhető, ahol magas a sérülékeny személyek aránya. Az alapul szolgáló feltételezés szerint az ilyen településeken magas a romák aránya, vagy romaként

³ Például vezetékes víz, megfelelő higiénias létesítmények, hulladékgyűjtési és -kezelési szolgáltatások, elektromos áram, gáz, közlekedéshez, pénzügyi szolgáltatásokhoz és digitális kommunikációhoz való hozzáférés (a szociális jogok európai pillérének 20. elvével összhangban). Ezen ágazati célkitűzés egyik operatív célkitűzése a környezeti igazságosság előmozdítása és a környezeti depriváció elleni küzdelem.

tekintenek rájuk, ezért sérülékenyek a társadalmi kirekesztés és a hátrányos megkülönböztetés szempontjából. Megjegyzendő, hogy az ilyen helyettesítő adatok az adatgyűjtést a leginkább marginalizált csoportokra korlátozhatják, és kizárhatják azokat, akik gazdasági szempontból ugyan nem nélkülöznek, de mindennapi életükben, vagy amikor felfedik identitásukat, a cigányellenesség következményeit szenvedik el. Ilyen esetekben fontos, hogy a helyettesítő adatokat kutatásokból és civil szervezetekkel, nemzeti emberjogi intézményekkel és helyi hatóságokkal folytatott konzultációkból származó minőségi és hivatalos adatokkal egészítsék ki. Ha nem állnak rendelkezésre mennyiségi adatok, arra ösztönözzük az országokat, hogy a folyamatmutatók szintjén gyűjtsenek minőségi adatokat.

A minőségi folyamatmutatókhoz használt adatok számos forrásból származhatnak. A tagállamok 2016 óta jelentenek a Bizottságnak a harmonizált online jelentéstételi sablonról szóló 2013-as tanácsi ajánlásban említett lényeges szakpolitikai területekre vonatkozó folyamatmutatókra vonatkozóan. Azonban ezek az adatok, még ha összehasonlíthatók is az egyes országok között az átfogó folyamatszintű nyomon követéshez szükséges, a folyamat szempontjából lényeges információknak csak egy kis részét képviselik. A folyamat szempontjából lényeges információk – pl. a romák társadalmi befogadása jelentette kihívások és az egyes tagállamokban a kezelésükre szolgáló intézkedések – gyűjtésének második szárnya ugyanolyan lényeges egy átfogó nemzeti nyomonkövetési rendszer kidolgozásához, és ezért kulcsfontosságú eleme a sikeres nemzeti romastratégiai keretnek. Ezenkívül ajánlott, hogy a roma civil társadalom a nyomonkövetési eljárás, valamint a nemzeti adatgyűjtési és nyomonkövetési rendszerek kidolgozásának részét képezze. Az egyenlőséggel kapcsolatos adatok gyűjtésének javítására vonatkozó iránymutatásokat a megkülönböztetés tilalmával, az egyenlőséggel és a sokféleséggel foglalkozó magas szintű uniós munkacsoport készítette el⁴.

A tagállamok 2016-ban kezdtek el folyamatmutatókra vonatkozó jelentéseket küldeni a Bizottságnak a romák integrációját célzó hatékony intézkedésekről szóló 2013-as tanácsi ajánlásnak megfelelően. Ezt a munkát a FRA mutatókkal és jelentéstétellel foglalkozó munkacsoportjával összefüggésben folytatni kell.

HORIZONTÁLIS CÉLKITŰZÉSEK

1. célkitűzés: A cigányellenesség és a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem és megelőzés

Fő mutatók:	Általános népesség
1) Azon személyek aránya, akik az elmúlt 12 hónapban úgy érezték, hogy a felméréssel lefedett bármely területen roma voltak miatt hátrányosan megkülönböztették őket	Potenciálisan FRS ⁵ SDG 10.3.1. és 16.b.1.
2) A teljes népesség azon aránya, amely kényelmetlenül érzi magát, ha roma szomszédai vannak	FRS

1-a. célkitűzés: A romák hátrányos megkülönböztetése, zaklatása, az ellenük irányuló gyűlölet-bűncselekmények és gyűlöletbeszéd elleni küzdelem

Eredménymutatók Másodlagos (fakultatív)	
Mutató	Általános népesség
Azon 16 évesnél idősebb személyek aránya, akik a felmérést megelőző 12 hónapban legalább 5, gyűlölet motiválta zaklatást tapasztaltak roma voltak miatt	n.a./potenciálisan FRS SDG 10.3.1. SDG 16.b.1.
Azon 16 évesnél idősebb személyek aránya (az összes válaszadó közül), akik az elmúlt 12 hónapban fizikai támadás áldozatai voltak roma voltak miatt	n.a./potenciálisan FRS SDG 16.1.3.

⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/final_guidelines_4-10-18_without_date_july.pdf.

⁵ Az FRA alapjogi felmérése.

Az 1-a. célkitűzés folyamatmutatói: A romák hátrányos megkülönböztetése, zaklatása, az ellenük irányuló gyűlölet-bűncselekmények és gyűlöletbeszéd elleni küzdelem

Mutató – A. dimenzió – Intézményi felépítés

- a romák egyenlőségét, társadalmi befogadását és részvételét célzó nemzeti stratégiai keretek vagy vonatkozó szakpolitikai dokumentumok kifejezetten tartalmazznak a cigányellenesség leküzdésére irányuló intézkedéseket;
- az érintett uniós tagállamok romákkal kapcsolatos nemzeti stratégiai keretrendszereinek végrehajtására irányuló nemzeti cselekvési tervek a cigányellenesség és a hátrányos megkülönböztetés kezelésére szolgáló egyedi intézkedéseket tartalmazznak;
- az egyenlőséggel foglalkozó szervek rendszeresen nyomon követik a nemzeti roma stratégiai keretrendszereknek a faji egyenlőségről szóló irányelvnek és a rasszizmus és az idegengyűlölet egyes formái és megnyilvánulásai elleni, büntetőjogi eszközökkel történő küzdelemről szóló tanácsi kerethatározatnak való megfelelés tekintetében történő végrehajtását, és regisztrálják a romák hátrányos megkülönböztetésének eseteit;
- rendszeresen készülnek és kerülnek kiadásra a hátrányos megkülönböztetés tilalmáról szóló jelentések és felmérések;
- a cigányellenességet a tagállami jogi keretek, szakpolitikák, szakpolitikai dokumentumok és a szakpolitikák végrehajtását célzó intézkedések elismerik;
- a cigányellenesség a gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatos adatgyűjtés külön kategóriáját képezi;
- a cigányellenesség és a hátrányos megkülönböztetés kezelésére szolgáló egyedi intézkedésekhez finanszírozás társul;
- a jelentős roma népességgel rendelkező önkormányzatoknál van(nak) külön roma képviselői pozíció(k).

Mutató – B. dimenzió – Konkrét intézkedések és fellépések

- létezik nyilvánosan elérhető, a cigányellenességgel kapcsolatos bírósági ügyek és az egyenlőséggel foglalkozó nemzeti szervekhez benyújtott panaszok nyomon követésére szolgáló rendszer;
- létezik és működik nyilvánosan elérhető, a romák hátrányos megkülönböztetésével kapcsolatos esetek és cselekmények, az ellenük irányuló gyűlöletbeszéd és gyűlölet-bűncselekmények nyomon követésére, valamint ezeknek az egyenlőséggel foglalkozó nemzeti szervek vagy az ombudsmani hivatalok, ügyészségek vagy rendőrségek részére történő jelentésére szolgáló rendszer;
- létezik a rendőrtisztviselők megkülönböztetés tilalmával és az előítélet által motivált bűncselekmények felismerésével kapcsolatos, a romák hátrányos megkülönböztetésére vonatkozó, specifikus modulokat tartalmazó képzési rendszer;
- a tagállamok a közmédiában műsoridőt biztosítanak a romáknak;
- a tagállamok tájékoztató kampányokat szerveznek;
- léteznek és könnyen elérhetők a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmény jelentésére szolgáló eszközök;
- kezdeményezéseket/képzéseket szerveznek informatikai vállalkozások (Google, Facebook, Twitter stb.) részvételével a közösségimédia-platformokon található cigányellenes tartalmak jobb azonosítására;
- a cigányellenesség és a gyűlöletbeszéd eseteinek kiszűrésével és kezelésével kapcsolatos kezdeményezéseket/képzéseket szerveznek a médiaüzemeltetők részére;

Mutató – C. dimenzió – A döntéshozatali eljárások minősége

- a roma civil szervezetek aktívan részt vesznek a cigányellenesség és a hátrányos megkülönböztetés kezelését célzó egyedi intézkedések kidolgozásában;
- a roma civil szervezetek részt vesznek az uniós pénzeszközök operatív programjainak monitoringbizottságaiban, amelyek keretében a cigányellenesség és hátrányos megkülönböztetés kezelését célzó egyedi intézkedéseket végrehajtják;
- a roma civil szervezetek részt vesznek a végrehajtott intézkedések eredményeinek nyomon

követésében;

1-b. célkitűzés: A roma történelemmel, kultúrával, a romák elismerésével és a romákkal való megbékéléssel kapcsolatos tudatosság előmozdítása

Eredménymutatók: Másodlagos (fakultatív): Ezen a területen még nincsenek kidolgozott mutatók, az ilyen mutatók kidolgozására szolgáló néhány lehetséges tematikus terület az alábbiakat öleli fel:

- az általános népesség tudatossága arra vonatkozóan, hogy a romákat nemzeti kisebbségként ismerték el;
- az általános népesség roma történelemmel, irodalommal, művészetekkel, kultúrával, zenével és szakpolitikával kapcsolatos tudatossága;
- az általános népesség roma kulturális fesztiválokon és egyéb nyilvános eseményeken való részvétele;
- az általános népesség tudatossága arra vonatkozóan, hogy a romani nyelv az Európa Tanács Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája értelmében területhez nem köthető nyelvnek ismerték el;
- az általános népesség roma holokauszttal kapcsolatos tudatossága.

Az 1-b. célkitűzés folyamatmutatói: A roma történelemmel, kultúrával, a romák elismerésével és a romákkal való megbékéléssel kapcsolatos tudatosság előmozdítása

Mutató – A. dimenzió – Intézményi felépítés

- a nemzeti romastratégiai keretek vagy a kapcsolódó szakpolitikai dokumentumok kifejezetten tartalmazzanak a roma történelemmel és kultúrával kapcsolatos tudatosság előmozdítását célzó, mutatókkal és célokkal rendelkező intézkedéseket;
- a roma holokauszt elismert, és a megemlékezésére szolgáló emléknap szerepel a hivatalos állami ünnepek között;
- léteznek a roma holokausztról megemlékező emlékművek vagy emlékmúzeumok;
- a roma személyiségeknek a tagállam történelméhez való hozzájárulása elismert, és szerepel a hivatalos állami ünnepek között;
- a roma történelem, kultúra és művészetek az iskolák, egyetemek hivatalos tanterveinek és a tanulmányok részét képezik;
- a roma kulturális kezdeményezések szerepelnek az érintett nemzeti magaskultúra eseménynaptárában;
- léteznek cigányellenességgel foglalkozó szakértői bizottságok (igazságtételi, elismerési és megbékélési bizottságok), amelyek a tagállamokon belüli akadályok és kirekesztési mechanizmusok mélyebb megértése érdekében működnek;
- léteznek az Európa Tanács Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartájának végrehajtásához szükséges struktúrák;
- a kijelölt kormányzati tanácsadó szervezeteken belül, politikai hatásgyakorlás céljából, rendszeres eszmecsere folyik a roma művészetekkel, kultúrával és történelemmel kapcsolatos témákról;
- a roma kultúrát előmozdító roma kulturális szervezetek támogatására elkülönített éves állami költségvetés áll rendelkezésre;
- a helyi roma média (nyomtatott, online, TV, rádió) számára elkülönített éves állami költségvetés áll rendelkezésre;
- a helyi roma média, valamint a roma művészetek és kultúra számára elkülönített települési és helyi költségvetés áll rendelkezésre;
- az ifjúsági ügyekkel foglalkozó minisztériumok és állami ügynökségek rendelkeznek kifejezetten a roma fiatalok társadalmi befogadásával és a roma ifjúsági szervezeti kapacitások kiépítésével megbízott osztályokkal;

Mutató – B. dimenzió – Konkrét intézkedések és fellépések

- az iskolákban a roma történelemmel és kultúrával kapcsolatos oktatás folyik;
- az iskolákban ingyenesen oktatják a romani nyelvet;
- a tanárok és az iskolai személyzet az inkluzív oktatással és sokféleséggel kapcsolatos képzésben vett részt;
- a tanárok és az iskolai személyzet a romakultúrával és történelemmel – a roma holokausztot is ideértve – kapcsolatos képzésben vett részt;
- a közalkalmazottak, tanárok, rendőrtisztviselők stb. részére a roma művészetekkel, kultúrával és történelemmel kapcsolatos képzési lehetőségek biztosítottak;
- a közmédiában a roma művészetek és kultúra számára fenntartott műsoridő áll rendelkezésre;
- a közmédiában romani nyelvű hírek számára fenntartott műsoridő áll rendelkezésre;
- a fesztiválokon roma kultúra bemutatására fenntartott, állami pénzeszközökből támogatott fellépési idő vehető igénybe;
- a hagyományos médiában és a sajtóban növelik a romákkal kapcsolatos pozitív narratívákat a negatívakkal szemben.

Mutató – C. dimenzió – A döntéshozatali eljárások minősége

- a civil szervezetekkel konzultálnak arról, hogy szükséges-e tagállami költségvetést előirányozni a roma művészet és kultúra támogatására;
- a kormányzati tanácsadó szervek visszajelzést adnak arról, hogy a nemzeti romastratégiai keretek támogatására elkülönített költségvetési előirányzatok képesek-e előmozdítani a roma művészetekkel és kultúrával kapcsolatos projektekre vonatkozó javaslatokat;
- a roma művészetek, kultúra és megemlékezések előmozdítását célzó egyedi intézkedéseket a roma civil szervezetekkel és a roma holokauszt túlélőivel vagy leszármazottaikkal partnerségben dolgozzák ki;
- a roma civil szervezetek részt vesznek a roma művészetek és kultúra előmozdítását célzó egyedi intézkedésekkel és a hozzájuk finanszírozással kapcsolatos döntéshozatali eljárásokban;
- a roma civil szervezetek részt vesznek az ezen operatív cél keretében végrehajtott intézkedések eredményeinek nyomon követésében.

2. célkitűzés: A szegénység és a társadalmi kirekesztés csökkentése

Fő mutatók:	Általános népesség
3) A szegénység kockázatának való kitettség aránya (a szociális transzferek utáni ekvivalens mediánjövedelem 60 %-a alatt)	Eurostat [ilc_li02] SDG 1.2.1.
3.1.) Szegénység kockázatának kitett 18 évesnél fiatalabb gyermekek	Eurostat [ilc_li02] SDG 1.2.2.
4) Súlyos anyagi nélkülözéstől szenvedő⁶ (9-ből 4 tételt, pl. ételmisszer, barátok meghívása stb. nem engedhet meg magának) háztartásban élő személyek aránya	Eurostat [ilc_mddd11] SDG 1.
4.1.) Súlyos anyagi nélkülözésben élő 18 évesnél fiatalabb gyermekek	Eurostat [ilc_mddd11] SDG 1.

Eredménymutatók	
Másodlagos (fakultatív)	
Mutató	Általános népesség
Olyan háztartásban élő személyek aránya, amelyek kétnaponta nem engedhetnek meg maguknak húst, csirkét, halat (vagy ezzel egyenértékű	Eurostat [ilc_mdcs03]

⁶ *A teljes népességre vonatkozó, fenntartható fejlődési célokkal kapcsolatos jelentéstétel során a jövőben ennek helyébe a szociális és anyagi nélkülözés (Eurostat [ilc_mdcs07]) valamint a gyerekekre vonatkozó megfelelő mutató fog lépni.

vegetáriánus) ételt	
Olyan háztartásban élő személyek aránya, amelyben az elmúlt hónapban legalább egy személy éhesen feküdt le elegendő pénz vagy élelem miatt	n.a./FRS
Olyan háztartásban élő, 0–17 év közötti gyermekek aránya, amelyben az elmúlt hónapban legalább egy személy éhesen feküdt le elegendő pénz vagy élelem miatt	n.a./FRS
Olyan háztartásban élő személyek aránya, amelyek csak (nagy) nehézségek árán tudják kihúzni a hónap végéig	Eurostat [ilc_mdcs09]
Bankszámlával nem rendelkező személyek aránya	n.a./FRS

A 2b. horizontális célkitűzés folyamatmutatói: A szegénység és a társadalmi kirekesztés csökkentése	
Mutató – A. dimenzió – Intézményi felépítés	
• a nemzeti romastratégiai keretek vagy a kapcsolódó szakpolitikai dokumentumok kifejezetten tartalmazzanak a romákat érintő szegénység és társadalmi kirekesztés csökkentését célzó, mutatókat és célokat tartalmazó, kifejezetten a gyermekszegénységre összpontosító intézkedéseket; • a szociális védelemre és ellátásra vonatkozó végrehajtási iránymutatások hátrányos megkülönböztetést tiltó rendelkezéseket tartalmazzanak a romák egyenlő hozzáféréseinek biztosítása érdekében; • létezik olyan mechanizmus, amely biztosítja a bankszámlanyitás lehetőségét; • rendelkezésre állnak az alacsony jövedelmű háztartások által felvehető mikrohitelekhez nyújtott bankgaranciák.	
Mutató – B. dimenzió – Konkrét intézkedések és fellépések	
• léteznek iskolás gyermekeknek szóló étel- és táplálkozási programok; • a hátrányos megkülönböztetés leküzdésével és a cigányellenességgel kapcsolatos, célzott képzéseket szerveznek a szociális szolgálatok személyzete számára; • egyedi nemzeti intézkedéseket hajtottak végre a generációk közötti szegénység és a roma gyermekek és családjaik oktatás, lakhatás, egészségügyi ellátás és a szegénység csökkentése tekintetében történő támogatása szükségességének figyelembevételére érdekében; • rendelkezésre állnak a pénzügyi tájékozottsággal és a pénzügyi kirekesztés felszámolásának támogatásával kapcsolatos képzések.	
Mutató – C. dimenzió – A döntéshozatali eljárások minősége	
• léteznek olyan intézkedések, amelyek biztosítják a romák részvételét a társadalmi befogadással/szegénységcsökkentéssel kapcsolatos szakpolitikai válaszok kidolgozásában; • a szegénységcsökkentés és a társadalmi befogadás terén meglévő (különösen a marginalizálódás nagy kockázatának kitett romákra irányuló) egyedi intézkedéseket a roma civil szervezetekkel partnerségben dolgozzák ki; • a szegénységcsökkentés és a társadalmi befogadás terén meglévő (különösen a marginalizálódás nagy kockázatának kitett romákra irányuló) beavatkozásokat a roma civil szervezetekkel partnerségben hajtják végre; • a roma civil szervezetek részt vesznek az uniós pénzeszközök operatív programjainak monitoringbizottságaiban, amelyek keretében a szegénység és a társadalmi kirekesztés csökkentését célzó (különösen a marginalizálódás nagy kockázatának kitett romákat célzó) egyedi intézkedéseket végrehajtják; • a roma civil szervezetek részt vesznek a szegénység és a társadalmi kirekesztés csökkentését célzó (különösen a marginalizálódás nagy kockázatának kitett romákra irányuló) egyedi intézkedések eredményeinek nyomon követésében; • az állami intézmények és a (központi és helyi) közigazgatási szervek a társadalmi befogadással/szegénységcsökkentéssel kapcsolatos döntéshozatali eljárásaik során figyelembe veszik a roma civil szervezetektől, a vállalkozásoktól és az ipartól, a tudományos világtól és a	

kutatástól érkező inputokat.

3. célkitűzés: A részvétel előmozdítása a társadalmi szerepvállalás lehetővé tétele, valamint az együttműködés és a közintézményekbe vetett bizalom javítása révén

Kiemelt mutató:	Általános népesség
5) Azon személyek aránya, akik az elmúlt 12 hónapban úgy érezték, hogy roma voltak miatt (bármely területen) hátrányosan megkülönböztették őket, és jelentették a legutóbbi hátrányos megkülönböztetési esetet	n.a./potenciálisan FRS
6) Az aktív polgári szerepvállalásra és a részvételre vonatkozó mutató – KIDOLGOZANDÓ	potenciálisan FRS

Eredménymutatók Másodlagos (fakultatív)	
Mutató	Általános népesség
Azon 16 évesnél idősebb személyek aránya, akik NEM jelentették a roma voltak miatt elszenvedett legutóbbi zaklatási cselekményt (a zaklatást tapasztaló összes személyhez képest)	n.a./potenciálisan FRS
Azon 16 évesnél idősebb személyek aránya, akik NEM jelentették a roma voltak miatt elszenvedett legutóbbi fizikai támadást	n.a./potenciálisan FRS SDG 16.3.1.
Azon 16 évesnél idősebb személyek aránya, akik hallottak legalább egy egyenlőséggel foglalkozó szervről, nemzeti emberi jogi intézményről vagy ombudsmani hivatalról	Potenciálisan FRS
Azon 16 évesnél idősebb személyek aránya, akik bíznak a rendőrségben	Eurostat [Ilc_pw03]
Azon 16 évesnél idősebb személyek aránya, akik bíznak az igazságszolgáltatási rendszerben	Eurostat [Ilc_pw03]
A részvétellel kapcsolatos további, kidolgozandó mutatók: A közszolgálatban foglalkoztatott személyek aránya (O. NACE ⁷ -kategória) A szakemberként vagy menedzserként foglalkoztatott személyek aránya (ISCO ⁸ 8+9) A (legutóbbi) nemzeti választásokon szavazó személyek aránya	Eurostat [lfsa_eisn2]

A 3. horizontális célkitűzés folyamatmutatói: A részvétel szerepvállalás, valamint az együttműködés és a bizalom építése révén történő előmozdítása	
Mutató – A. dimenzió – Intézményi felépítés	
- a nemzeti romastratégiai keretek vagy a kapcsolódó szakpolitikai dokumentumok kifejezetten tartalmazzanak a részvétel szerepvállalás, valamint az együttműködés és a bizalom építése révén történő előmozdítását célzó, mutatókkal és célokkal rendelkező intézkedéseket; - a helyi és közösségi szintű civil szervezetek részt vesznek a stratégia végrehajtásának egész Unióra kiterjedő, összehangolt civil nyomon követésében; - a roma civil szervezetek képviselőit rendszeresen meghívják, hogy rendes tagként vegyenek részt az uniós pénzeszközök operatív programjainak monitoringbizottságaiban; - A jelentős roma lakosságaránnyal rendelkező önkormányzatokban a roma mediátori funkció hivatalos tisztség a helyi közigazgatásban;	

⁷ A NACE az [Európai Unió \(EU\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/NACE) belül folyó gazdasági tevékenységek 1970 óta használt különböző statisztikai osztályozásainak jelölésére használt rövidítés;

<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/NACE> háttér

⁸ A foglalkozások egységes nemzetközi osztályozási rendszere (ISCO);

<http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/>

• a jelentős roma lakosságaránnyal rendelkező önkormányzatok személyzetében van egy vagy több külön roma képviselő; • a fő politikai pártok felajánlják, hogy az országgyűlési, valamint a regionális és helyi önkormányzatok képviselő-testületeinek választásakor roma jelölteket is felvesznek a választási listák választható helyeire; • a jelentős roma lakosságaránnyal rendelkező városok és települések intézményi felépítésük keretein belül roma tanácsadó testületeket vagy roma szakpolitikai koordinátorokat hoznak létre a romák társadalmi befogadását célzó szakpolitikák végrehajtására; • létezik és ténylegesen működik a bizalom és a romák szerepvállalásának növelésével megbízott, szakosított intézmény; • a nemzeti emberi jogi intézmények, az ombudsmani hivatal és az egyenlőséggel foglalkozó szervek rendszeresen konzultálnak a civil társadalommal a romák helyzetéről, és/vagy bevonják a roma civil társadalmat a rendszeres konzultációba; • a cigányellenesség eseteinek kezelésére szolgáló jogi segítségnyújtási mechanizmusok rendelkeznek a hatékony működéshez szükséges pénzügyi erőforrásokkal; • mechanizmusok állnak rendelkezésre a roma/pro-roma civil szervezeteknek a nemzeti romastratégiai keretek végrehajtásának összehangolt nyomon követésében, valamint az online gyűlöletbeszéd nyomon követésében és jelentésében való részvételének biztosítására és elősegítésére; • költségvetést különítettek el a civil társadalomnak a romák szerepvállalásával, valamint az együttműködés és a közintézményekben való bizalom építésével kapcsolatos projektek tekintetében történő támogatására; • költségvetést különítettek el a romákkal kapcsolatos sztereotípiák felszámolását célzó tájékoztató kampányokra.
Mutató – B. dimenzió – Konkrét intézkedések és fellépések
• a jogi esethez vezető jelentett esetek százalékos aránya; • a felelős szervek cigányellenességgel é a hátrányos megkülönböztetés tilalmával kapcsolatos képzése.
Mutató – C. dimenzió – A döntéshozatali eljárások minősége
• A nemzeti romastratégiai keretek kifejezetten meghatározzák a romáknak a szakpolitikák nemzeti szintű kialakításában, végrehajtásában és nyomon követésében való részvételét elősegítő mechanizmusokat; • léteznek olyan mechanizmusok, amelyek elősegítik a romák részvételét a helyzetüket helyi szinten befolyásoló bármely szakpolitika kialakításában, végrehajtásában és nyomon követésében; • a romák részt vesznek a médiatanácsokban; • a roma civil szervezetek részt vesznek az e horizontális célkitűzés keretében végrehajtott intézkedések eredményeinek nyomon követésében; • a romák vezetői vagy döntéshozói pozíciókban való részvétele a romák társadalmi befogadását célzó területen tevékenykedő szervezetekben; • a nemzeti roma kapcsolattartó pontok (NRCP) és a romák társadalmi befogadásával kapcsolatos más szervezetek romákat foglalkoztatnak; • a helyi hatóságok különösen a helyi szinten működő roma civil szervezetekkel együttműködve helyi terveket hoztak létre (a nemzeti roma stratégiai keretrendszerekkel összhangban) és hajtanak végre.

ÁGAZATI CÉLKITŰZÉSEK

4. célkitűzés: A színvonalas, inkluzív többségi oktatáshoz való ténylegesen egyenlő hozzáférés javítása

Kiemelt mutató:	Általános népesség
7) Azon gyermekek aránya 3 éves kortól a tanköteles korig, akik	Eurostat [sdg_04_30] SDG 4.2.2.

koragyermekkorai nevelésben és gondozásban részesülnek	
8) 20–24 év közötti, legalább felső középfokú végzettséggel rendelkező személyek aránya	Eurostat [edat_lfs_9903] SDG 4.3.
9) Azon 6–15 év közötti gyermekek aránya, akik olyan iskolába járnak, ahol a válaszadók szerint „szinte valamennyi osztálytárs roma” (csak a kiválasztott országok)	Nem alkalmazandó

Eredménymutatók Másodlagos (fakultatív)	
Mutató	Általános népesség
Oktatásban részt vevő, iskolaköteles korú (5–18) gyermekek aránya, háztartás tagjai (országtól függően)	n. a.
Azon 16 évesnél idősebb személyek aránya, akik az elmúlt 12 hónapban úgy érezték, hogy roma voltak miatt hátrányosan megkülönböztették őket, amikor kapcsolatban kerültek (szülőként/gondviselőként vagy diákként) az iskolai hatóságokkal	n.a./potenciálisan FRS
Korai iskolaelhagyók, 18–24 év közöttiek	Eurostat [edat_lfse_14]
30–34 év közötti, legalább felsőfokú végzettséggel rendelkező személyek aránya	Eurostat [t2020_41]
A gyermekeket (roma voltak miatt) az elmúlt 12 hónapban érintő, gyűlölet motiválta iskolai bántalmazás/zaklatás előfordulási gyakorisága az iskoláskorú gyermeket nevelő összes szülő/gondviselő válaszadó között	n.a./FRS
További kidolgozásra vár: • Olyan háztartásban élő, iskoláskorú gyermekek aránya, ahol nincs számítógép • Olyan háztartásban élő, iskoláskorú gyermekek aránya, ahol nincs internet-hozzáférés • Olyan háztartásban élő, 16–24 év közötti roma fiatalok aránya, ahol nincs számítógép • Olyan háztartásban élő, 16–24 év közötti roma fiatalok aránya, ahol nincs internet-hozzáférés	

A 4. célkitűzés folyamatmutatói: A romák minőségi, inkluzív általános oktatáshoz való tényleges hozzáféréseinek növelése
Mutató – A. dimenzió – Intézményi felépítés
• az általános oktatással kapcsolatos szakpolitikák inkluzivitásának nyomon követése szerepel a nemzeti romastratégiai keretrendszerekben; • létezik nemzeti/regionális deszegregációs program; • folyamatban van a roma tanulók sajátos nevelési igényű tanulók oktatásába történő irányítását eredményező téves diagnózisának megelőzését vagy felszámolását célzó nemzeti terv; • léteznek pozitív diszkriminációs intézkedések, hogy roma tanárokat alkalmazzanak az általános oktatásban; • a roma iskolai mediátori és oktatási asszisztensi funkciók az oktatási rendszer részei; • az általános oktatással kapcsolatos szakpolitikák inkluzivitásának kifejezett garanciái és kritériumai megjelennek a nemzeti roma stratégiai keretrendszerekben; • létezik olyan rendszer, amely – különös tekintettel a lányokra – helyet biztosít a roma fiataloknak a felső középfokú vagy szakoktatásban, és támogatja részvételüket;

• létezik olyan rendszer, amely – különös tekintettel a lányokra –, támogatja azokat a romákat, akik ösztöndíjak, mentorálás vagy tanácsadás révén keresik a felsőoktatásban való részvétel lehetőségét.
Mutató – B. dimenzió – Konkrét intézkedések és fellépések
• léteznek olyan intézkedések, amelyek azzal a hosszú távú céllal biztosítják a romák minőségi, inkluzív általános oktatáshoz való tényleges hozzáférést, hogy a tényleges hozzáférés tekintetében az általános népességgel azonos tényleges hozzáférést érjenek el; • léteznek és működnek a roma gyermekek kisgyermekkori neveléshez és gondozáshoz való tényleges hozzáférést biztosító garanciák; • a tanárok és az oktatási személyzet más tagjai részére a hátrányos megkülönböztetés és a cigányellenesség megelőzésével kapcsolatos képzéseket szerveznek; • a tanárokat kiképzik az inkluzív oktatási megközelítés biztosítására/alkalmazására; • az általános oktatás terén képzett személyzet egyéni pedagógiai támogatást nyújt a roma tanulók részére; • rendelkezésre áll a roma kultúrát, történelmet és nyelvet bemutató tanterv és oktatási anyag; • léteznek a roma gyermekek tanórán kívüli, kulturális és szabadidős tevékenységekhez való, multikulturális közegben történő hozzáférést elősegítő intézkedések; • a támogatási programokat (például egyéni támogatás, ösztöndíjak, mentorálás, a digitális jártassággal kapcsolatosakat is ideértve) igénybe vevő romák; • létezik az iskolai romaellenes rasszizmus elleni küzdelemre elkülönített költségvetés; • léteznek az egyetemre felvett romák támogatására szolgáló ösztöndíjak; • a romológia vagy a roma tanulmányok egyetemi szintű tantervek részét képezik; • az iskolákban ingyenesen oktatják a romani nyelvet; • léteznek az informális oktatás és a szakmai tapasztalat elismerésére szolgáló, célzott intézkedések;
Mutató – C. dimenzió – A döntéshozatali eljárások minősége
• léteznek olyan intézkedések, amelyek biztosítják a romák részvételét az oktatással kapcsolatos szakpolitikai válaszok kidolgozásában; • Az iskolafelügyeletet részt vesznek az e cél keretében végrehajtott intézkedések eredményeinek nyomon követésében; • a roma civil szervezetek részt vesznek az uniós pénzeszközök operatív programjainak monitoringbizottságaiban, amelyek keretében az oktatáshoz való egyenlő hozzáférés előmozdítását (különös tekintettel minden szinten a szegregáció elleni küzdelemre és az inkluzív oktatás előmozdítására) célzó egyedi intézkedéseket végrehajtják

5. célkitűzés: A színvonalas és fenntartható foglalkoztatáshoz való tényleges egyenlő hozzáférés növelése

Kiemelt mutató:	Általános népesség
10) Azon 20–64 év közötti személyek aránya, akik fő tevékenysége saját bevallásuk szerint „fizetett munka” (ideértve a teljes munkaidős, részmunkaidős, eseti munkákat, az önfoglalkoztatást és az alkalmi munkát vagy az elmúlt négy hétben végzett munkát is)	Eurostat [lfsa_ergan] SDG 8.5.
11) Azon 15–29 év közötti fiatalok aránya**, akik jelenlegi fő gazdasági aktivitása „nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő” (NEET)	Eurostat [edat_lfse_20] SDG 8.6.1.
12) Nemek közötti foglalkoztatási különbség: A 20–64 év közötti nők és férfiak közötti különbség a fizetett munka arányát tekintve	Eurostat [lfsa_ergan] SDG 8.5.
Eredménymutatók Másodlagos (fakultatív)	
Mutató	Általános népesség
Azon 16 évesnél idősebb személyek aránya, akik az elmúlt 12 hónapban úgy	n.a./potenciálisan FRS

éreztek, hogy roma voltak miatt a munkában hátrányosan megkülönböztették őket	
Azon 16 évesnél idősebb személyek aránya, akik az elmúlt 12 hónapban úgy érezték, hogy roma voltak miatt álláskeresőskor hátrányosan megkülönböztették őket	n.a./potenciálisan FRS
A munka minőségével kapcsolatos további, kidolgozásra váró mutatók: határozatlan idejű szerződések, képesítést igénylő munkák, a közszolgáltatásban dolgozók aránya, dolgozói szegénység, továbbás szakoktatás és –képzés)	

Az 5. célkitűzés folyamatmutatói: A romák fizetett, minőségi és fenntartható foglalkoztatáshoz való tényleges hozzáféréseinek növelése	
Mutató – A. dimenzió – Intézményi felépítés	
• létezik, és rendelkezik a szükséges erőforrásokkal a romák minőségi foglalkoztatásának támogatására szolgáló mechanizmus; • a roma szervezetek megfigyelőként részt vesznek a szakszervezetekben és a háromoldalú bizottságokban; • léteznek a roma szakemberek közigazgatásban való alkalmazásának támogatására szolgáló mentori és szakmai előmeneteli programok; • léteznek a romák munkaügyi központok és egyéb közigazgatási ágak teljes munkaidős személyzetében történő foglalkoztatásnak támogatására szolgáló mechanizmusok; • a jelentős roma lakosságaránnyal rendelkező önkormányzatok igazgatási struktúrájában léteznek roma „foglalkoztatási és ifjúsági közvetítő” pozíciók; • léteznek a roma kisvállalkozásokat, induló vállalkozásokat és a vállalkozói kezdeményezéseket támogató rendszerek.	
Mutató – B. dimenzió – Konkrét intézkedések és fellépések	
• léteznek a roma vállalkozások és önfoglalkoztatás támogatására szolgáló, célzott intézkedések, különösen a fiatalok körében; • léteznek az informális foglalkoztatás formalizálásának támogatására szolgáló, célzott intézkedések; • léteznek a romák közigazgatásban történő foglalkoztatására szolgáló, célzott intézkedések; • a jelentős roma lakosságaránnyal rendelkező településeket célzó közmunkaprogramok kifejezett készségépítő és képesítési összetevőkkel rendelkező kimeneti stratégiákat tartalmaznak; • léteznek és erőforrásokkal vannak ellátva a roma fiatalokat célzó, az első munkatapasztalat, a munkaközvetítés és a tanulószerveződéses gyakorlati képzés, valamint a szakmai előmenetel támogatására szolgáló programok; • a befogadó munkáltatók támogatására és a munkahelyi esélyegyenlőség előmozdítására szolgáló programokat hajtanak végre; • a foglalkoztatási szolgálatok, szövetségek és munkaadók számára a munkaerőpiaci hátrányos megkülönböztetés és cigányellenesség leküzdését célzó ismeretterjesztő kampányokat és célzott képzéseket szerveznek; • léteznek és teljes mértékben működnek a kifejezetten a roma közösségeket célzó kisvállalkozói mikrohitel;	
Mutató – C. dimenzió – A döntéshozatali eljárások minősége	
• léteznek olyan intézkedések, amelyek biztosítják a romák részvételét a foglalkoztatással kapcsolatos szakpolitikai válaszok kidolgozásában; • a roma civil szervezetek részt vesznek az uniós pénzeszközök operatív programjainak monitoringbizottságaiban, amelyek keretében a minőségi fizetett és fenntartható foglalkoztatásban való részvétel növelését célzó egyedi intézkedéseket végrehajtják; • a roma civil szervezetek részt vesznek a végrehajtott intézkedések eredményeinek nyomon követésében; • az állami intézmények és a (központi és helyi) közigazgatási szervek a foglalkoztatással	

kapcsolatos döntéshozatali eljárásaik során figyelembe veszik a roma civil szervezetektől, és különösen a roma vállalkozóktól és sikeres roma szakemberektől érkező inputokat

*Az FRA-felméréseken alapuló jelenlegi adatok csak a 16–29 éves korosztályt fedik le

6. célkitűzés: A romák egészségének javítása, valamint a minőségi egészségügyi szolgáltatásokhoz való ténylegesen egyenlő hozzáférés növelése

Kiemelt mutató:	Általános népesség
13) Különbség a születéskor várható élettartam tekintetében (általános népesség/romák)	Human Mortality Database / Eurostat [demo_mlexpec]
14) Azon személyek aránya, akik korlátozott hozzáféréssel rendelkeznek az egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz, KIDOLGOZANDÓ	n.a./potenciálisan FRS
Eredménymutatók Másodlagos (fakultatív)	
Mutató	Általános népesség
Azon 16 évesnél idősebb személyek aránya, akik egészségi állapotukat általában „nagyon jónak” vagy „jónak” értékelik	Eurostat [hlth_silc_01]
Az egészségbiztosítással rendelkező 16 évesnél idősebb személyek aránya	OECD [ECHI 76]
Azon 16 évesnél idősebb személyek aránya, akik az elmúlt 12 hónapban úgy érezték, hogy roma voltak miatt hátrányosan megkülönböztették őket, amikor kapcsolatban kerültek az egészségügyi szolgáltatásokkal	n.a./potenciálisan FRS
További kidolgozásra vár: Első gyermeküknek 20 éves koruk előtt életet adó roma nők aránya. Nem teljesült egészségügyi szükséglet	Eurostat [demo_fordager] SDG 3.7. Eurostat [SDG_03_60]

A 6. célkitűzés folyamatmutatói: A romák egészségének javítása, valamint a romák minőségi egészségügyi szolgáltatásokhoz való tényleges hozzáféréseinek növelése

Mutató – A. dimenzió – Intézményi felépítés
- létezik intézményes, a vonatkozó egészségügyi irányítási struktúrákba integrált egészségügyi közvetítői rendszer; - létezik az egészségügyi szakemberré válni kívánó egészségügyi közvetítők szakmai előmenetelének elősegítésére és támogatására szolgáló rendszer; - létezik a gettókban és szegregált/távoli településeken élő romák részére megelőző egészségügyi szolgáltatásokat nyújtó rendszer; - a regionális egészségügyi felügyelet rendelkezik (pénzügyi és emberi) erőforrásokkal annak biztosítására, hogy a roma közösségekhez is elérjenek a gyermekek és idősök részére szóló, nemzeti szintű védőoltási és immunizációs programok, valamint az olyan preventív szolgáltatások, mint például a vérvétel vagy a rákszűrések
Mutató – B. dimenzió – Konkrét intézkedések és fellépések
- léteznek a romákat érintő sajátos egészségügyi kihívásokra szabott egészségügyi felvilágosító programok (ideértve az egészséges életmódot és a táplálkozást is); - léteznek és működnek a kockázati csoportokat – ezen belül a romákat – elérő megelőző egészségügyi programok; - a védőoltások szükségességének megértését előmozdító ismeretterjesztő kampányokat szerveznek; - a gyermekek és az idősök (influenza) védőoltása megfizethető és azt elvégzik; - rendszeresen és ingyenesen elvégzik a gyermekek preventív egészségügyi szűrését, a kockázati csoportokat nyomon követik;

• léteznek a hátrányos helyzetű nőkre irányuló terhesgondozási programok, és rendszeresen biztosítanak terhesgondozási szolgáltatásokat; • léteznek a 0–3 éves korú gyermekekre irányuló, különösen a hátrányos helyzetű csoportokra összpontosító, anya-gyermek egészségügyi nyomonkövetési rendszerek; • képzéseket szerveznek az egészségügyi személyzet részére a hátrányos megkülönböztetés és a cigányellenesség megelőzésével kapcsolatban; • léteznek a roma közösségre irányuló, egészséggel kapcsolatos tájékoztató programok és kampányok.
Mutató – C. dimenzió – A döntéshozatali eljárások minősége
• bevezetésre kerültek olyan intézkedések, amelyek biztosítják a romák részvételét az egészséggel kapcsolatos szakpolitikai válaszok kidolgozásában; • az egészségügy terén meglévő kihívások kezelését célzó egyedi intézkedéseket dolgoznak ki a roma civil szervezetekkel partnerségben; • a roma civil szervezetek részt vesznek az uniós pénzeszközök operatív programjainak monitoringbizottságaiban, amelyek keretében az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítását célzó egyedi intézkedéseket végrehajtnak; • a roma civil szervezetek részt vesznek az egészségügy terén végrehajtott intézkedések eredményeinek nyomon követésében; • az állami intézmények és a (központi és helyi) közigazgatási szervek az egészségügygel kapcsolatos döntéshozatali eljárásaik során figyelembe veszik a roma civil szervezetektől, különösen a roma egészségügyi közvetítők hálózatától érkező inputokat.

7. célkitűzés: A megfelelő deszegregált lakhatáshoz és alapvető szolgáltatásokhoz való tényleges, egyenlő hozzáférés növelése⁹

Kiemelt mutató:	Általános népesség
15) A lakhatási deprivációban élő személyek aránya (túl sötét, beázó tetejű vagy nedves falú, padlójú, illetve fürdőkád/zuhanyozó, belső WC nélküli lakásban élők)	Eurostat [tessi 291]
16) Olyan háztartásban élő személyek aránya, amelyek nem rendelkeznek az Eurostat túlszűfolttságra vonatkozó meghatározásának megfelelő minimális szobaszámmal	Eurostat [ilc_lvho05a / SDG_11_10] SDG 1., SDG 11.
17) A lakáson belüli vezetékes vízzel nem rendelkező háztartásban élő személyek aránya (csak a kiválasztott országok)	Eurostat [ilc_mdho05] SDG 6.1.1.
Eredménymutatók Másodlagos (fakultatív)	
Mutató	Általános népesség
Lakáson belüli WC, zuhanyozó vagy fürdőszoba nélküli háztartásban élő személyek aránya	Eurostat [ilc_mdho05 / SDG_06_10] SDG 6.
Beázó tetejű, nedves falú, padlójú vagy alapú, penészes ablakkeretű vagy padlójú lakásban élő személyek aránya	Eurostat [SDG_01_60] SDG 1.
Azon személyek aránya, akik az elmúlt 12 hónapban bármikor is kénytelenek voltak elhagyni a szálláshelyet vagy a táborhelyet	n. a.
Azon 16 évesnél idősebb személyek aránya, akik az elmúlt 5 hónapban úgy érezték, hogy roma voltak miatt lakáskereséskor hátrányosan megkülönböztették	n.a./potenciálisan FRS

⁹ Például vezetékes víz, megfelelő higiéniai létesítmények, hulladékgyűjtési és -kezelési szolgáltatások, elektromos áram, gáz, közlekedéshez, pénzügyi szolgáltatásokhoz és digitális kommunikációhoz való hozzáférés (a szociális jogok európai pillérének 20. elvével összhangban).

őket	
További kidolgozásra vár: Lakóhelyi szegregáció. A romák helyzetének földrajzi szempontjait tükröző mutató(k). A területen található alapvető szolgáltatásokhoz és infrastruktúrához (egészségügyi szolgáltatások, tömegközlekedés) való hozzáférés a távolság, a költségek, a nyitvatartási idők vagy a szolgáltatások hiánya miatt. Illegális vagy szabályozatlan lakásban élő személyek aránya.	n. a. n. a.

A 7. célkitűzés folyamatmutatói: A megfelelő, deszegregált, lakhatási és alapvető szolgáltatásokhoz való tényleges hozzáférés növelése	
Mutató – A. dimenzió – Intézményi felépítés	
• a nemzeti romastratégiai keretek vagy a kapcsolódó dokumentumok a lakhatási szegregáció leküzdését célzó, kifejezett intézkedéseket tartalmaznak; • léteznek és ténylegesen végrehajtják a jogellenes kilakoltatások elleni védelemre vonatkozó egyértelmű iránymutatásokat; • léteznek és ténylegesen végrehajtják a kilakoltatásokra vonatkozó egyértelmű iránymutatásokat a gyermeket nevelő háztartások védelme érdekében; • megszüntették a lakhatási szabályozásban meglévő, a romák lakta környékeken található szabályozatlan lakásállomány felszámolását megakadályozó joghézagokat; • a magas roma lakosságaránnyal rendelkező települések infrastruktúrájának fejlesztését célzó, uniós finanszírozású projektek támogathatósági és értékelési kritériumai különleges pontokat tartalmaznak a romákat foglalkoztató vagy romák által működtetett társaságokra vonatkozóan; • léteznek a lakhatás terén közösségi szintű helyi önszervező kezdeményezések ösztönzését és támogatását célzó szakpolitikák; • rendszeresen felérik a táborhelyek és a karavántáborok iránti igényeket; • léteznek a romák biztonságos vízhez és megfelelő higiéniai létesítményekhez való jogának tényleges gyakorlását biztosító mechanizmusok;	
Mutató – B. dimenzió – Konkrét intézkedések és fellépések	
• az általános lakhatási szolgáltatások és programok inkluzivitásának kifejezett garanciái és kritériumai megjelennek a nemzeti roma stratégiai keretrendszerekben; • léteznek a szociálisan hátrányos helyzetben lévő területek szegregáció csökkentése érdekében történő támogatására irányuló, célzott intézkedések; • léteznek biztosított pénzügyi erőforrásokkal ellátott, a hátrányos helyzetű települések közinfrastruktúrájának utak, víz, megfelelő higiéniai létesítmények, közszolgáltatásokhoz való hozzáférés és csatornalétesítmények tekintetében történő javítására szolgáló, célzott intézkedések; • létezik „lakhatás az első” program; • A lakhatás terén történő hátrányos megkülönböztetés és cigányellenesség leküzdésével kapcsolatos, célzott képzéseket nyújtanak a lakhatással foglalkozó szolgálatok és az önkormányzati hivatalok személyzete számára; • rendszeresen feltérképezik és nyomon követik a hátrányos helyzetű településeket és táborokat; • rendszeresen nyomon követik a lakhatási szempontokat (értékelendő helyi lakásegységek száma).	
Mutató – C. dimenzió – A döntéshozatali eljárások minősége	
• léteznek olyan intézkedések, amelyek biztosítják a romák részvételét a lakhatással kapcsolatos szakpolitikai válaszok kidolgozásában; • a lakhatás terén meglévő kihívások kezelését célzó egyedi intézkedéseket dolgoznak ki a roma civil szervezetekkel partnerségben; • a romákra irányuló lakhatási (különösen deszegregációs) beavatkozásokat dolgoznak ki és hajtják végre a roma közösségi szervezetek részvételével; • a roma civil szervezetek részt vesznek az uniós pénzeszközök operatív programjainak	

monitoringbizottságaiban, amelyek keretében a lakhatási helyzet javítását, különösen a deszegregációt célzó egyedi intézkedéseket végrehajtják; • a roma civil szervezetek részt vesznek a lakhatás, különösen a deszegregáció terén végrehajtott intézkedések eredményeinek nyomon követésében. • az állami intézmények és a (központi és helyi) közigazgatási szervek a lakhatással kapcsolatos döntéshozatali eljárásaik során figyelembe veszik a roma civil szervezetektől, különösen a roma egészségügyi és oktatási közvetítőktől érkező inputokat.
--

7-a. célkitűzés: A környezeti depriváció leküzdése, a környezeti igazságosság előmozdítása

Eredménymutatók Másodlagos (fakultatív)	
Mutató	Általános népszerűség
A lakásukban a következő problémákkal küzdő háztartásokban élő romák aránya: szennyezés, korom vagy a helyi környezetben tapasztalt egyéb problémák, például: füst, por, kellemetlen szagok vagy szennyezett víz	Eurostat [ilc_mddw02]
Eredménymutatók: Másodlagos (fakultatív): Ezen a területen még nincsenek kidolgozott mutatók, néhány lehetséges tematikus terület az alábbiakat öleli fel: veszélyes vagy egészségügyi kockázatokkal társuló környezeti életkörülményeknek való kitettség: • természeti katasztrófákkal (katasztrófa alatt értendő a folyók kiöntése, árvizek, földcsuszamlások stb.) gyakran sújtott területeken élők; • környezeti szempontból veszélyes területen (veszélyes terület alatt értendő a hulladéklerakók vagy a lerakóhelyek, az elhagyott ipari telephelyek, bányák stb.) élők; • veszélyes tényezőknek (típus szerint – szennyezett, kezeletlen és szennyezett vízforrásokra támaszkodó területen élés, mérgező kibocsátásoknak való kitettség, elektromágneses sugárzás stb.) való kitettség; • veszélyes munkahelyen – például szeméttelpeken, kukákkal stb. –, megfelelő védelem nélkül végzett munka; • infrastruktúra, például biztonságos ivóvíz, szennyvízkezelés, burkolt utak, hulladékgyűjtés stb. nélküli területeken élők; • a lakás fűtésére szilárd hulladékot égető háztartások aránya.	

A 7-a. célkitűzés folyamatmutatói: A környezeti depriváció leküzdése, a környezeti igazságosság előmozdítása
Mutató – A. dimenzió – Intézményi felépítés • a nemzeti romastratégiai keretek vagy a kapcsolódó dokumentumok a környezeti depriváció leküzdését és a környezeti igazságosság előmozdítását célzó, kifejezett intézkedéseket tartalmaznak; • a végrehajtási iránymutatások elsőbbségi hozzáférést biztosítanak a környezeti szempontból veszélyes területen élő romák számára a lakhatáshoz; • a lakhatási biztonságra és a veszélyes környezetben való élésre vonatkozó szabványokat szigorúan végrehajtják; • környezeti értékelés készül az új építési területekről és szálláshelyekről; • léteznek a munkajogi szabályozás környezetvédelemre vonatkozó rendelkezéseinek végrehajtását biztosító, tényleges mechanizmusok.
Mutató – B. dimenzió – Konkrét intézkedések és fellépések • Léteznek a környezeti szempontból veszélyes területen élő roma családok áttelepítésére irányuló, biztosított pénzügyi erőforrásokkal ellátott, célzott intézkedések; • a romákkal kapcsolatos lakhatási szakpolitikákról és lakhatási rendelkezésekről a környezeti tényezők tekintetében hatásvizsgálat készül;

- a szakpolitikák és a környezeti kockázatok romákra gyakorolt környezeti hatását a nemzeti romastratégiai keretek keretében kezelik;

Mutató – C. dimenzió – A döntéshozatali eljárások minősége

- a romák lakta területek (különösen a szegregált roma közösségekben) környezeti kihívásainak kezelését célzó egyedi intézkedéseket dolgoznak ki a roma civil szervezetekkel és az érintett helységek roma lakosaival partnerségben;
- a romákra (különösen a szegregált roma közösségekben) irányuló, biztonságos és fenntartható környezeti beavatkozásokat dolgoznak ki és hajtanak végre a roma közösségi szervezetek részvételével;
- a roma civil szervezetek részt vesznek az uniós pénzeszközök operatív programjainak monitoringbizottságaiban, amelyek keretében a romák lakta területek (különösen a marginalizált roma közösségekben) környezeti helyzetének javítását célzó egyedi intézkedéseket végrehajtják;
- a roma civil szervezetek részt vesznek a romák lakta területek (különösen a szegregált roma közösségekben) környezeti helyzetének javítását célzó intézkedések eredményeinek nyomon követésében;
- az állami intézmények és a (központi és helyi) közigazgatási szervek az egészségüggyel kapcsolatos döntéshozatali eljárásaik során figyelembe veszik a roma egészségügyi közvetítők hálózatától érkező inputokat.